

Усвідомлення дитиною своєї статевої приналежності відбувається поступово. Починаючи з дошкільного віку, в дитини формуються відповідні гендерні уявлення, які стають основою гендерної ідентичності в цілому [3]. Відтак, розходження жіночого й чоловічого світогляду значно впливають на прояви мовленнєвої поведінки, що неможливо розглядати окремо від мовлення, тому що через мовлення й інші супутні знакові системи виражається світогляд, а, отже, і гендерні особливості мовленнєвої поведінки.

Література

1. Говорун Т. В. Соціалізація статі та сексуальності : монографія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. 240 с.
2. Горошко Е. И. Информационно-коммуникативное общество в гендерном измерении. Харьков : ФЛП Либрукин, 2009. 378 с.
3. Кікінежді О. М. Гендерна ідентичність в онтогенезі особистості : монографія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 400 с.
4. Марущенко О. А. Нова інваріантна складова змісту дошкільної освіти: Базова програма «Я у Світі»: гендерний аналіз. *Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер. Соціологічні науки*. Харків. 2010. № 1. Т. XIII. С. 15–21.
5. Седов К. Ф. Дискурс и личность. Эволюция коммуникативной компетенции. Москва : Лабиринт, 2004. 317 с.

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗВО УКРАЇНИ

Олена ВОЛОШОК

Львівський національний університет

імені Івана Франка,

v.olena@meta.ua

На сьогоднішній день, з огляду на орієнтованість вищої освіти на європейські стандарти, важливо дотримуватись гендерного підходу у викладанні різноманітних дисциплін. Школа, як середня, так і вища є провідним чинником гендерної соціалізації. На думку українських дослідниць Т. Говорун та О. Кікінежді, зміст навчального матеріалу, дидактичних і виховних установок у процесі спілкування вчителя та учня є орієнтиром розвитку гендерної свідомості дівчат і хлопців. Методика організації освітнього процесу також формує психологічну основу утвердження ідеології гендерного рівноправ'я або закріплення гендерної нерівності [3].

Серед психологічних дисциплін, які викладаються у закладах вищої освіти України та вимагають особливої уваги з гендерної точки зору, є такі: «Диференційна психологія», «Соціальна психологія», «Психологія сім'ї», «Сімейне консультування», «Психологія впливу», «Психологія праці», «Методика викладання психології» та інші.

У процесі підготовки до заняття важливо обирати такі навчальні матеріали, які би не базувались на гендерних стереотипах, були позбавлені сексуальної дискримінації і давали адекватне уявлення про те чи інше поняття, враховуючи

право кожної особистості на самореалізацію в різних сферах життєдіяльності. Крім того, викладачу важливо підвищувати рівень своєї професійної компетентності, набувати професійно важливих рис до яких входить повага до особистості учня/студента, толерантність, комунікабельність, прагнення до самовдосконалення, наявність критичного мислення, його гнучкість та гендерна чутливість. Гендерночутливі викладачі намагаються уникати гендерних сегрегацій, показують історичність і культурну зумовленість гендерних режимів. Ширша інтерпретація гендерної чутливості передбачає педагогічну протидію не лише сексизму, але й будь-яким виявам ксенофобії – чи то в професійній діяльності, чи у повсякденному житті [2]. На сьогоднішній день можна знайти досить багато підручників і матеріалів з вищезазначених дисциплін. Проте, було би добре, щоби вони проходили гендерну експертизу від фахівців. Якщо проаналізувати навчальні курси, структуру та методи самої вищої освіти, то стає очевидним, що у змісті соціальних і гуманітарних дисциплін постійно акцентують увагу на біологічних і гендерних відмінностях між жінками й чоловіками [2].

Так, зокрема, є небезпека при викладанні дисципліни «Психологія сім'ї» висвітлювати суто традиційні ролі жінок і чоловіків, які набувають сімейного статусу і таким чином опиратись на гендерні стереотипи. Наприклад, жінка повинна займатись у першу чергу домашнім господарством, виховувати дітей, дбати про емоційну підтримку родини, а чоловік змушений думати виключно про матеріальне забезпечення сім'ї та захист родини у разі небезпеки. Також багато викладачів дають уявлення про механізм функціонування сім'ї, її психологічну структуру тільки з однієї точки зору, наприклад, змальовуючи патріархальний традиційний шлюб. Такий шлюб є офіційно узаконеним, гетеросексуальним, діадичним, обов'язково з наявністю дітей та подружньою вірністю. Але на сьогодні існує дуже багато альтернативних форм організації шлюбно-сімейних стосунків. До них можна віднести громадянський шлюб, відкритий шлюб, гостьовий шлюб, гомосексуальний союз, свідомо бездітний шлюб, груповий шлюб та інші. Є шлюби, де панує матріархат або біархат у розподілі влади. Звичайно, викладач має висвітлити як переваги, так і недоліки, загрозу стабільності стосунків у певних типах сімей, але обмежуватись тільки описом одного типу є недостатнім.

Важливо використовувати інтерактивні та практичні методи викладання вищезазначених психологічних дисциплін: проводити рольові ігри, дебати, групові дискусії та обговорення актуальних проблем, де студентам надавалась би можливість висловлювати власну точку зору. Наприклад, на домашнє завдання з дисципліни «Методика викладання психології» студенти філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка мають написати есе, у якому висловлюють власну точку зору щодо змісту наявних підручників, які пропонуються учням закладів загальної середньої освіти під час факультативу «Психологія сім'ї». Під час семінару відбувається колективне обговорення та дискусії щодо цього питання, під час якого студенти активно висловлюють критичні зауваження щодо змісту деяких посібників, у яких висвітлюється виключно традиційна роль жінки та чоловіка у шлюбно-сімейних стосунках. Сучасна молодь досить позитивно ставиться до альтернативних форм

організації шлюбу та сім'ї. Так, зокрема, наше дослідження засвідчило, що дівчата та юнаки найбільш схвально відгукується про громадянський та повторний шлюб, вони орієнтовані на партнерські стосунки та рівний розподіл сімейних обов'язків [1].

Отже, у процесі викладання психологічних дисциплін у закладі вищої освіти важливо враховувати спрямованість сучасної молоді, її інтереси та шлюбно-сімейні настанови, критично підбирати початковий матеріал, який буде гендерночутливим, позбавленим стереотипів та повсякчас підвищувати рівень власної професійної компетентності, розвиваючи гендерну чутливість, толерантність та особистісно орієнтований підхід до студентства.

Література

1. Волошок О. В. Сучасні уявлення студентської молоді про шлюбно-сімейні стосунки : зб. тез звітної наук. конф. філософського факультету / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів : Малий видавничий центр філософського факультету ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. С. 228–232.
2. Гендер для медій : підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. Київ : Критика, 2013. 217 с.
3. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Гендерна психологія : навчальний посібник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕВЕНТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІВЧАТ І ЮНАКІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Інна ГАЛЕЦЬКА

**Львівський національний університет
імені Івана Франка,
innahaletska@ukr.net**

Лариса КЛИМАНСЬКА
**Національний університет
Львівська політехніка,
larysa_kl@ukr.net**

Марина КЛИМАНСЬКА
**Львівський національний університет
імені Івана Франка
marina.klimanska@gmail.com**

Пандемія COVID-19 стрімко долає кордони і відстані. Надто мало знаємо про властивості вірусу, відсутні протоколи лікування та вакцини. Проте добре відомо, що новий коронавірус високо контагіозний, має високу летальність, а для обмеження його поширення вкрай важливі превентивні заходи: самоізоляція, миття рук і користування антисептичними засобами, а також контроль доторків до обличчя та носіння масок. Тож, за рекомендаціями ВООЗ, поступово, країна за країною, світ опинився на карантині. Кабінет Міністрів України 11 березня 2020 р. оголосив карантин на території усієї країни.